

‘Ik wik en, weeg’

Job Cohen (58)

is een bedachtzaam mens, die altijd ook de ‘andere kant’ wil zien. Nu zijn leven door de ziekte van zijn vrouw gaat veranderen, straalt hij acceptatie uit.

‘Vroeger moesten mijn beide ouders onderduiken. Ze overleefden de oorlog en vielen elkaar in 1945 dolblij in de armen. In 1946 werd mijn broer geboren, ik een dik jaar later. Wij waren zeer gewenste kinderen. Ik was echt een tweede kind. Erg speels. Groef kuilen met vriendjes en speelde verstoppertje. ‘k Ga naar de straat!’, riep ik altijd. We woonden in Heemstede, daar hadden we alle ruimte, want er waren nog niet veel auto’s. Op school vond ik een zes min het allermooiste cijfer dat er was. Mijn broer was serieuzer, hij wilde achten halen. We waren geen dikke vrienden, maar hadden absoluut niet de pest aan elkaar. ‘t Zat er ergens tussenin. Op het gymnasium stelde ik het huiswerk uit en had altijd iets beters te doen. Ik zat al jong in allerlei besturen. En ik speelde hockey. Niet heel goed, maar ik vond het leuk. Mijn jeugd was onbezorgd. Ik heb daarbij het geluk gehad dat mijn ouders hun oorlogsleed niet op ons hebben overgebracht. Op de een of andere manier hebben ze er zó over gepraat, dat het niet op ons drukte. Misschien juist omdat ze er veel over spraken en niet zwegen. Mijn vader werkte bij het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie, dus ook van die kant kwam het onderwerp ter tafel. Ik ging rechten studeren omdat ik niet precies wist wat ik wilde en met deze keuze hield ik mijn mogelijkheden open. Tijdens de

studie sprak deze Latijnse spreuk mij zeer aan: 'Audi et alteram partem'. Baseer nooit je oordeel op één kant van het verhaal, luister ook naar de andere partij. Dat paste goed bij mijn karakter. Mijn sterrenbeeld is weegschaal. Ik wik en weeg voor ik tot een uitspraak kom, ook vroeger al, als kind en als student.

In het eerste jaar van mijn studie ontmoette ik mijn vrouw, bijna veertig jaar geleden. Lidie was leuk en kritisch... daar viel ik op. Ik moest er ook wat voor doen hoor... ja, ik heb haar echt moeten veroveren. Vijf jaar later zijn we getrouwd. We hebben samen twee kinderen gekregen.

Na mijn studie kwam ik op de universiteit in Leiden terecht als wetenschappelijk medewerker. Mijn liefde lag toen al meer bij het besturen dan bij de wetenschap. Ik heb wel een proefschrift geschreven, maar ik ben geen echte wetenschapper. Dat is meer mijn broer. Ik heb in die functie wel geleerd om verhalen te houden en daar heb ik nog steeds plezier van.

Mijn vrouw hoorde vlak na de geboorte van onze oudste dat zij multiple sclerose had. Zij leefde er niet naar. Het was niet 'nu ben ik ziek', nee, ze ging gewoon door. Wij hebben ons zo lang mogelijk niets van haar ziekte aangetrokken. We stopten onze kop in het zand. En dat is ons goed bevallen.

Nu ben ik niet meer tevreden met een zes min. Dat kan ook niet als burgemeester van Amsterdam. Ik moet ongeveer duizend keer per jaar optreden, soms is dat gemakkelijk en soms bereid je je, samen met medewerkers, intensief voor. Dat was bijvoorbeeld zo bij het huwelijk van Máxima en Willem-Alexander en ook bij de Cleveringa-rede die ik in Leiden moest houden.

Cleveringa was een professor aan de Leidse universiteit die in het begin van de oorlog in het openbaar zijn woede uitsprak over het ontslag van zijn Joodse leermeester, professor Meijers. Zijn woorden leidden tot zijn eigen onmiddellijke internering. Na de oorlog is de Cleveringa-leerstoel

opgericht en ik werd drie jaar geleden gevraagd om de rede te houden.

Alles kwam daarin bij elkaar. Ik droeg de toga van mijn vader uit de tijd dat hij hoogleraar was aan de universiteit van Leiden, mijn vader zelf zat in de zaal en mijn broer speelde orgel. Ik droeg mijn rede 'Vreemden' op aan mijn moeder. Zij leefde niet meer, maar zij had op die novemberochtend van 1940, toen Cleveringa zijn gedenkwaardige woorden sprak, in dezelfde zaal gezeten. Op dat moment had ze als jonge Joodse studente rechten het allesoverheersende gevoel van 'ik hoor erbij'. Het was oorlog en Nederland was bezet door Duitsland en de Joden golden als een vreemd lichaam binnen de nationale staat. En mijn moeder dus ook. Wacht, ik zal een stukje voorlezen...

'We stopten onze kop in het zand.'

En dat is ons goed bevallen.'

'Opeens was die jonge, Nederlandse vrouw veranderd in een "vreemde", iemand die er niet bij hoort en als het aan de Duitsers lag er ook nooit meer bij zou horen. (...) De afloop is bekend. Gelukkig niet voor de jonge vrouw die ik ten tonele voerde; zij overleefde en was in de gelegenheid haar herinnering aan 26 november 1940 te noteren. Zij deed meer na de oorlog: zij trouwde met mijn vader... en werd mijn moeder...'

Ik schiet altijd vol bij deze laatste zin. Mijn vader is vorig jaar overleden, mijn moeder al jaren eerder. Zij was echt oud geworden. Ik merkte dat ze, na haar overlijden, in mijn herinnering jonger werd. Ik kreeg weer de ruimte om me haar te herinneren zoals ze was toen ik een kind was. Mijn vader vond het op het laatst van zijn leven ook wel genoeg geweest. We hebben uitgebreid afscheid van hem kunnen nemen. Door mijn functie had ik niet de tijd om

heel vaak naar hem toe te gaan. Mijn broer zag en begreep dat en nam het van me over.

Mijn ouders waren heel verschillend. Dat kwam ook tot uitdrukking in de manier waarop ze hun uitvaart geregeld wilden hebben. Mijn moeder wilde dat het een gezellige, drukke bende zou worden. Mijn vader mopperde: 'Al die mensen die iets beters te doen hebben, en dan kunnen ze ook hun auto nog niet kwijt.' We hebben een boekje gemaakt met daarin de toespraken die zijn gehouden bij hun uitvaarten. 'Rijke levens' heet het. Kijk, hier is het... op deze foto waren ze allebei zestig en in de bloei van hun leven. Hé, dan ben ik bijna net zo oud als zij toen waren! Of ik ook in de bloei van mijn leven ben? Ha. Jaaaa, ik denk het eigenlijk wel. Burgemeester van Amsterdam zijn, dat is toch een van de mooiste plekken waar je kunt zitten? Al die gewone en bijzondere mensen die ik door deze functie ontmoet. Dan moet je geluk hebben als je op zo'n plek terecht komt. En eh... ja, je talenten moeten ook toevallig die richting uitgaan. Bestuurlijk is het burgemeesterschap soms lastig, maar ik heb ook uitdagingen nodig. Om de ziekte van mijn vrouw kunnen we nu niet meer heen. Ze zit in een rolstoel en ziet nog maar weinig. Ook nu doet ze haar uiterste best om te doen wat ze nog kan

'Of ik in de bloei van mijn leven ben?'

Ha. Jaaaa, ik denk het eigenlijk wel.'

doen. Voor mijn vrouw is dit allemaal erg moeilijk. Zij is iemand die graag controle heeft en die houding heeft ze moeten aanpassen omdat ze niet anders kan. Ik heb iets sneller het gevoel: het is zoals het is. En soms is het akelig. Dan denk ik eraan hoe ons leven eruit had kunnen zien als

Lidie niet ziek was geweest. Maar we passen ons aan, we moeten wel. De dingen die we anders graag hadden gedaan, doen we niet, of anders.

Straks ga ik samen met mijn vrouw en twee van onze beste vrienden buiten wonen. Een boerderijtje langs de IJssel was het plan, maar we hebben net iets gekocht in Noord-Holland. Maar zolang ik burgemeester ben, en ik heb geen idee hoe lang dat nog is, blijven we in Amsterdam. Ik vind buiten wonen een heerlijk idee, maar tegelijkertijd ben ik nog lang niet uitgewerkt. Ik denk niet zoveel aan de toekomst. Ik zou wel meer willen lezen. Er wordt zoveel moois geschreven. De briefwisseling van Gerard Reve en Geert van Oorschoot, die ligt op het nachtkastje en daar lees ik af en toe een stukje in. Maar voor een roman heb ik de tijd en de rust niet.

Ik ben door het ouder worden niet zo veranderd. Behalve dat ik meer gebruik maak van mijn ervaring. Verder ben ik nog steeds even bedachtzaam en gelijkmatig. Ja, ik word heus wel eens kwaad, alleen niet zo vaak. Het voordeel is dat mensen zich kapot schrikken als ik dan eens kwaad word. Voor ouder worden ben ik niet bang, ik hoop alleen ontzettend dat ik niet aftakel. Ik denk nu dat ik, als ik tachtig ben, zal zeggen: 'Hoor eens, het is mooi geweest.' Maar dat weet je natuurlijk nooit van tevoren. Ik zou het heerlijk vinden als er tegen die tijd ineens, boem, een eind aan komt. Nee, voor de dood ben ik niet bang. Dat komt waarschijnlijk door hoe het bij mijn ouders ging. Het klinkt misschien raar, maar over de dood van mijn ouders heb ik een heel goed gevoel. Beiden verlangden ze er naar om te sterven. Beiden vonden ook niet dat ze te weinig geleefd hadden. Hoewel mijn moeder onverwacht stierf, had ik niet het gevoel dat ik haar nog van alles had willen vragen. Het contact was tot het einde goed. Hoe akelig ook, het sterfbed kan een heel mooie periode zijn. Als je weet dat het einde nabij is, ben je weer heel intensief met elkaar bezig." ■